

ŞCOLA ŞI FAMILIA

FOLIA PENTRU PĂRINŢI ŞI ÎNVĂŢĂTORI.

ESE DE DOUË ORI PE LUNĂ.

Redactori: *Ioan Popca* şi *Andrei Bârseanu*.

Abonamentul: Pentru Austro-Ungaria pe an 3 fl.; pe $\frac{1}{2}$ an 1 fl. 60 cr., pe $\frac{1}{4}$ an 1 fl. — Pentru România pe an 10 lei; pe $\frac{1}{2}$ an 5 lei.

Abonamentele se fac la administratorul foit Ión Dariu, în Braşov. — Manuscrisurile se trimit unuia dintre redactori tot în Braşov.

Cuprinsul: Cătră cetitori. — Însemnătatea creşterii în familie şi influinţa ei asupra vieţii popórelor. — Cum are să facă învăţătorul pe elevii din anul I. de şcolă cunoscuţi cu noţiunea «propoziţiune». — Învăţătorilor românii (poesie).
Bibliografie. — Diverse.

Cătră cetitori!

Retrăgându-se d-l. *I. Dariu* din cauze sanitare dela redacţiunea acestei foi, comitetul Reuniunii învăţătorilor români din districtul X a binevoit a ne încredinţa nouă pentru anul al doilea conducerea ei.

Am primit cu plăcere această onorifică însărcinare, deşi nu ne ţinem de-a dreptul de Reuniunea, despre care e vorba; am primit-o, sigurii fiind, că lucrul la care sîntem chemaţi a da şi noi modestul nostru sprijin, este un lucru de folos, un lucru vrednic de órecare muncă şi ostenelă.

Creşterea tinerimei şi îndestrarea ei cu cunoscinţele de lipsă pentru viaţa practică este o cestiune de prima ordine pentru orii şi care popor, care doresce să aibă un viitor mai bun, şi care în genere voiesce ca să trăiască. Această cestiune trebuie să ne intereseze într'un grad de tot însemnat şi pe noi Români, cu atât mai vîrtos, de óre-ce némul nostru, împedecat fiind vreme îndelungată de greutăţile cele mai felurite, nu şi-a putut desvolta după cuviinţă puterile, cu care l'a dăruit Dumnezeu, ci numai în timpul din urmă a fost chemat la o viaţă mai înaltă, a fost chemat să şi ia locul cuvenit în concertul popórelor vrednice de viaţă, în concertul popórelor iubitoare de înaintare şi de cultură.

Măréţă este lucrarea, ce avem să o îndeplinim, frumos şi estins este câmpul, ce ni s'a dat spre îngrijire. Dară ca acest câmp să nu rămână părăginit, ci să aducă totdeuna ródele aşteptate, avem trebuinţa de lucrători harnici şi isteţi, trebuie să ne pregătim de timpuriu puterile de lipsă, care să fiă în stare a învinge ori şi ce greutăţi, ce s'ar puté ivi. Pentru-ca poporul nostru să'şi pótă îndeplini cu demnitate chemarea sa, trebuie să avem o tinerime bine pregătită atât trupeşte, cât şi sufletesce.

Pregătirea acésta, după cum se scie, se face în două locuri. Ea se începe în *familia*, unde se pune basă la dezvoltarea ulterioară a ori şi căruí individ, şi se continuă şi se desăvêrşesce în *şcolă*.

Dară pentru-ca aceste două fundamentale instituţiuni ale societăţii omenesci, pentru-ca aceste două puternice pârghii ale culturii să pótă produce rezultatul dorit, este de lipsă ca ele să lucre mână în mână, ca amândoué să fiă neconţenit în cea mai perfectă armoniă.

Convinsă de adevêrul şi însemnătatea acestui principiu, Reuniunea învăţătorilor noştri din împrejurimea Braşovului a dedicat organul său, fôia acésta, în primă liniă *stabilirei unei strînse legături între şcolu română şi familia română*.

Pêtrunşi sîntem şi noi de însemnătatea principiului, despre care e vorba, şi acesta a fost singurul motiv, care ne-a îndemnat să ne întovărăşim la lucrarea începută de fraţii învăţători, realizarea acestui postulat, fără de care silinţele crescătorilor şi învăţătorilor rămân în partea cea mai mare zadarnice, va fi stéua conducătoare, asupra căreia vor fi îndreptate neînterupt privirile nóstre, câtă vreme vom avé fericirea de a rămâne la cârma fôiei de faţă.

Ca şi în anul trecut, organul acesta va căuta în tot chipul să apropie cât se pôte mai mult unul de altul cele două sanctuare ale creşterii, să aducă în legătură cât se pôte de strînsă pe părinţi cu învăţători. Afară de acésta fôia nóstră va cuprinde ca şi până acum unele indigitări asupra educa-

țiunei în casa părintescă și în școlă, precum și deosebite îndrumări și sfaturi colegiale în privința modului de purcedere din partea învățătorului în clasă și în privința tractării deosebitelor obiecte de învățământ, mai cu seamă din instrucțiunea primară. De asemenea va urmări foia noastră cu totă băgarea de seamă mișcările mai însemnate din viața noastră școlară și culturală, și în deosebi va căuta să pună pe cetitorii săi în curent cu deosebitele scrieri, ce vor apărea la noi, la Români, pe terenul educațiunii și instrucțiunii.

Este evident, că aceste lucruri nu se pot face, seú cel puțin nu se pot face cu succesul dorit, decât silințele noastre vor rămâne izolate, decât cei competenți nu ne vor da mână de ajutor fiă prin colaborare cu condeii, fiă prin respândirea acestei foi în cercuri cât mai largi.

Credem, că nu vom fi lipsiți de acest ajutor, de orice cu toții iubim poporul nostru, și prin urmare cu toții trebuie să ne interesăm de soarta mlădițelor lui.

Brașov, 30 Martie v. 1887.

Redactorii.

Insemnătatea creșterii în familie și influența ei asupra vieții popórelor.

Caracteristica timpului de astăzi este „progres.”

Indiviđi și popóre se întrec unul cu alții pe câmpul pactic al culturii.

Aceleași străduințe le vedem și la poporul nostru.

El încă a înțeles parola timpului.

El încă vrea să țină seamă de propășirile sale.

Dovadă atâtea instituții de cultură:

Să înființeze școli prin comune urbane și rurale;

Să crează reuniuni și societăți prin toate țările locuite de Români: reuniuni și societăți literare, artistice, economice și de binefacere;

Să vedă răsărind o mulțime de diare, cari toate sânt o probă învederată, că poporul nostru a început să simță și el trebuința de o viață nouă spirituală.

Un spirit nou adie; noue idei, noue aspirații pulsază în tot corpul națiunii.

Țeranii se întrec cu frații lor orașani la luptă pe câmpul concurenței spirituale.

Clădiri frumoase și practic întocmite se înființază în multe comune rurale românești.

Țeranul a ajuns la conștiință de sine și de pretențiile timpului, a cărui suflare l'a deșteptat și pe el din amortelă.

Pentru frecvența școlilor secundare tot țeranii noștri dau contingentul cel mai mare.

În gimnasiu, în școle reale și comerciale, pretutindeni se simte concurența fiilor lor.

Chiar academiile și universitățile sânt cercetate de fiii țeranilor noștri.

Fiii de țeranii întâlnesc ochiul cercetătorului în toate clasele societății.

Poate că nu e altă nație, la care țeranul neinstruit să fi ajuns în timp așa scurt să înțeleagă atât de repede foloșele învățătorei!

Poate că nu e altă nație, ai cărei fiii să îndure atâtea lipsuri, atâtea resigații, numai pentru ca să pótă fi și ei părtași la ospéțul sufletesc, ce'l pregătesce școla.

Așa este Românul: el este capabil de orice lucru bun; el e capabil de cea mai înaltă cultură.

Numai erii alaltă-erii s'a deșteptat la glasul învierii sufletesci, și iată'l pornit și iată'l ajuns să fie și el băgat în seamă, ici colea, în vorbele și staturile înțelepților gânditori ai némurilor streine.

Toți prețuesc deșteptăciunea lui firéscă; toți recunosc hărniciiile și vredniciiile lui sufletesci.

Dară tocmai fiindcă némul nostru este atât de deștept dela fire, trebuie să fim cu mult tact, cu multă înțelepciune, când voim să deschidem fiilor noștri porțile luminei.

Altfel s'ar puté întâmpla prea ușor, să ne tređim de odată cu o cultură falsă, cu un șic de cultură fără fond real, și care să fie însoțită de urmările cele mai funeste.

Pentru ca cultura fiilor noștri să fie temeinică, trebuie îngrijit de timpuriu, ca ei să fie nu numai deștepți la cap, ci să și aibă o tărie de suflet neîntrerupt îndreptată spre bine, cu un cuvânt: *să fie ómenii de caracter.*

Barbații de caracter fac națiunile. Ei fac istoria nemiului lor și istoria omenirei.

Ei însemnează timpul lor cu timbrul sufletului lor.

Dar unde este locul, în care să plămădesce caracterul?

În școală? În societate?

Nici decum; ci în un loc liniștit, departe de sgomotul lumii: *în casa părintescă.*

Aici, împrejurul vetrei părintesci, se crește sufletul copilului.

Aici se urzesc firele vieții lui sufletesci.

Aici primesc copiii în sufletul lor cele dintâi impresii, cari rămân neșterse până la căsătoria murții.

În casa părintescă e locul, unde se țese creșterea fiecărui om bine sau rău, după cum spiritul, ce a domnit într'ênsa, a fost bun sau rău.

Casa părintescă prin urmare trebuie socotită ca cea dintâi și cea mai însemnată școală a caracterului.

Căci cuvântul și exemplul părinților îi formează copilului spiritul și inima.

În casa părintescă se deșteaptă gândirea și judecata copilului.

Intr'ênsa se formează trăsăturile caracterului lui spre bine, ori spre rău, după cum impresiunile, cari au înriurit asupra lui, au fost bune sau rele.

Sămânța binelui, ce a fost sădită de timpuriu în sufletul copilului prin cuvântul și exemplul părintesc, crește, se dezvoltă pe nesimțite în viața lui, și se întărește și se preface cu timpul în o opinie publică, care adese-ori decide asupra stărei, vieții și sortii popoarelor.

Căci națiunile nu sînt și nu pot fi, decât aceea, ce voiesc părinții să fie.

Căci bine trebuie să se știe, că ori-ce virtute cetățenească, ce nu-și are originile ei firești în casa părintescă, nu e adevărată virtute.

În casa părintescă, în aerul, ce l'a supt un copil împreună cu laptele, aici la căminul părintesc, sînt ascunse rădăcinile tuturor virtuților cetățenești.

Aici se fabrică materialul, cu care clădesce mai apoi școala și societatea omenescă.

De va fi bun, bune isprăvi va face școala și societatea.

De va fi însă materialul rău, nici școala și nici o in-

stituție omenescă nu poate face nici o ispravă, și de ar fi clădirile noastre de cultură tot palaturi de marmoră.

Căci în casa părintescă se pregătește copilul pentru școală, era școlă 'l pregătește mai departe pentru viață.

Căci ori cum și 'n ori ce fel ar vrea omenirea să 'și resolve cestiunea culturii sale, ea trebuie să o facă această începând dela firésca dezvoltare sufletescă, ce o primesce omul ca copil în casa părintescă.

Acasă la părinți e locul, unde se pun temeliile deprinderilor bune ale fiitorului bărbat și ale fiitórei femei.

După cum felurii membri, din cari se compune societatea, au fost crescuți a casă la părinți bine séu rău, astfel va fi omenirea, mai înaintată, ori mai înapoiată în cultură.

Și această creștere în casa părintescă începe de timpuriu: dela surisul cel dintâiu, care se ivesce pe obrajii micului copil; căci d'atunci încep a se întipări într'ensul trăsurile sufletesci ale mamei sale și ale tuturor celor ce 'l înconjură.

Atunci, când copilul este în lăgân, încep a se sădi în sufletul lui germenii sentimentelor, virtuților și viciilor, cari hotărăsc mai apoi asupra caracterului lui sub tot decursul vieții lui.

E ca și când copilul ar intra în o lume nouă, unde vede tot lucruri noue, ce 'l ațită curiozitatea și 'l pun în uimire.

Tot ce vede, tot ce aude, se întipărește atunci cu ușurință și 'ntr'un chip neșters în sufletul lui.

Asta este cauza, că ce-am auzit și ce-am vădit în copilăria noastră, ținem așa de bine minte preste tot timpul vieții noastre.

Un lucru, care l'a impresionat pe un copil mai întâiu: bucuria cea dintâiu, durerea cea dintâiu, succesul cel dintâiu, nenorocirea cea dintâiu, întemplerarea cea dintâiu în viață, toate rămân neșterse din sufletul lui.

Iși poate deci închipui ori cine, cât de mare deosebire e, a fi un copil încunjurat de omeni, dela cari aude vorbe bune, séu de omeni, de la cari n'aude decât numai vorbe urite și rele!

Căci tot, ce aude, și tot, ce vede, bun séu rău, se întipărește în sufletul lui, fără a se mai sterge vre-odată până la sfârșitul vieții lui.

După cum **spiritul**, care a domuit în casa părintescă, a fost bun său reu, astfel va fi și copilul: bun său reu.

De va domni într'ênsa spiritul iubirei, al blândei, al datoriei, și al ordinii, vor fi și copiii tot astfel: cu iubire cătră părinți și frați, supuși și ascultători, cu iubire frățescă, cu simț de jertfă între oaltă, sprinteni și cu răbdare la împlinirea datoriei lor, gata spre ori ce lucru bun, călcând pretutindeni în urmele părinților.

La din contră, ei vor fi nesciotori, lipsiți de bunul simț, predomniți de egoism; vor trăi tot în certă și gâlcevi între oaltă, și când vor fi mari, când vor ajunge în anul junetei său al bărbăției, ei se vor face nisce ómeni primejdioși pentru societate, și încă cu atât mai primejdioși, cu cât vor fi mai cu învățatură, căci cu atât mintea lor deșteptă va găsi mai cu ușurință mijloce de a practica reul în feluritele lui forme.

Așa este: copilul nu poate decât să facă și el tot astfel, cum vede, că fac cei dimprejurul său.

Tot e pentru el model: model de mișcare, model de vorbire, model de obicei, model de purtare, model de caracter.

Timpu hotărîtor al unui copil e vârsta anilor celor dintâi, în care sufletul său începe a se forma după chipul sufletesc al celor ce se află împrejurul său.

Toți ceilalți crescători, unul după altul, au mult mai puțină influență asupra sufletului lui deja format.

Modele bune așa dară sînt lucrul cel mai de căpetenie la formarea sufletului copilului; și astfel nu mai încapă îndoială, că, de voim să avem copil împodobit cu frumoase caractere, acesta n'o putem face mai bine altfel, decât punîndu-le înaintea sufletului lor totdeauna cele mai frumoase modele.

De o deosebită frumșețe însă trebuie să fie acel model, care e destinat să fie necurmat înaintea ochilor lor, și acest model e *mama*.

O mamă bună plătesce mai mult decât o sută de învățători.)*

Ea e magnetul, care atrage spre sine inimile tuturor celor din casă.

*) Smiles.

Ea e lucéfêrul, spre care sînt îndreptați ochii tuturor.

Cum face ea, fac toți. Toți o imităză în gesturi, în vorbe, în mișcările lor trupesci, în obiceiurile lor felurite, în gusturile lor, în aplecările și poftele lor, și ce e mai de preț, cu deosebire în caracterul lor, în trăsăturile portretului lor sufletesc.

Influența ei este mai mare chiar de cât a tatălui.

Tata este down preste mintea lui; mama însă i-a luat în stăpânire inima.

Ea e neconținut între copil.

Ea este dómna cărmuitoare în casă.

Tatăl de regulă este mai puțin influent.

Sfera lui de activitate e mai mult afară din familie. Feluritele lui ocupațiuni îl silesc, să și petrecă timpul mai mult afară de cercul familiei sale.

Tot ce pôte face el, dacă are experiență și pricepere destulă, e, ca pe temelul pus de soția sa să continue mai departe opera deșteptării sufletesci a copilului său.

Dară acest temeliu, pe care tata voiesce să clădească mai departe, depinde dela mamă, ca să fie bun său rău, roditor său neroditor.

Căci mama cresce sufletul copilului, érá tata numai instruiáză pe copilul crescut de mamă sa.)*

Cu atât mai puțină influență are șcôla asupra creșterii copilului, care a rămas nestrăbătut de influența binefăcătoare a mamei sale.

Căci mama începe opera creșterii și deșteptării lui sufletesci, érá învățătorii cresc mai departe pe temelurile puse de mama lui.

Mama se ocupă acasă cu cea dintâi dezvoltare sufletescă a copilului, pe timp ce învățătorii în șcôla au să lărgescă și să reguleze cultura sufletului copilului prin un învățămînt metodic.

De unde urmază, că nici tatăl, nici învățătorul nu au nici pe departe influența, ce o are mama asupra dezvoltării sufletesci a copiilor.

De unde urmază, că zadarnice sînt adeseori tóte opintirile tatălui de a și cresce el însuși pe copiii săi fără ajutorul sufletesc al mamei; și că instituțiunile cele mai

*) Kléncke.

bune de cultură nu folosesc adeseori decât prea puțin unul copil, care n'a fost norocos, să fi fost părtaș acasă de o bună creștere isvorită din sufletul plin de iubire al mamei sale.

Căci cu anevoiă, ba de multe-ori cu neputință e școlii, să plivască buruienile răului răsărite în țarina sufletului din lipsa de înțelepte povețe părintești.

Căci nici un învățător, să fie chiar picat din cer, nu e în stare, să facă vre un spor cu copil stricați, precum nu e cu putință unul grădinar, fie el cât de meșter, să facă din măracini gutuși, și din pământ să culégă strugurii.

Și astfel învederat se cunoșce, că mama e puterea creatoare a vieții sufletesci a copiilor sei.

Și nici nu se poate altfel.

Ea este esemplul lor, modelul lor, pe care ei îl au totdeauna înaintea ochilor, copiindu-l și imitându-l neconștient, fără să știe.

Învățaturile și exemplele ei lasă urme neșterse într'ânsul, care dîlnic se întăresc în sufletul lor.

Și toate acestea le face mama prin iubire. *Iubirea mamei este providența vădită a genului omenesc* *)

Influența ei este universală.

Ea începe cu viața copilului, se continuă în viața junelui și a bărbatului și durează până la sfîrșitul vieții lui.

Când omul, asvirlit în un colț depărtat al lumii, zdrobit de vijeliile sorții ne'ndurate, caută alin suferințelor sale, către cine 'și îndreptă ore el atunci pașii în amărîta lui stare?

Tot mama e, la care se 'ntorce cu încredere.

Tot ea e, la care caută mîngăierea, ce nu l-o poate da nimeni altul din lume.

Poate că nu este mult, dacă vom dice, că fericirea și nemărginita ticăloșie, cultura și sălbătăcia întricoșată din lume, e pusă în un grad însemnat în puterea, ce o au mamele asupra tuturor, celor din casele lor.

Mai urmăzează această covîrșitoare influență a mamei și de acolo, că densa, care e mai mult inimă, *învață pe copil prin iubire, pe când tatăl învață prin autoritate și disciplină.*

Bărbatul este creerul, e ră femeia inima omenirei.

*) Smiles.

Bărbatul este judecata. érá femea simțul ei; el e puterea omienirei, érá femea desfátarea, podóba și mângâerea ei. Áșa e întocmitá natura bărbatului și a femeii, ca el să cultive rațiunea, érá ea sentimentele, cari hotărâsc asupra caracterului.*)

Deja în vechime s'a recunoscut acéată influență binefăcătoare a femeii asupra creșterii copiilor.

Ca modele de mame și soții vrednice de imitat aflám descrise la Greci și Romani: *Penelopa*, mama lui Telemach, *Agarista*, mama lui Pericle, *Ifigenia*, *Antigona*, *Cornelia*, mama Gracilor, *Aurelia*, mama lui Cesar, *Atia*, mama lui August, *Monica*, mama Sfântului Augustin, *Antusa*, mama lui Ioan Gurá de aur, *Emilia*, mama lui Vasile cel Mare, *Nona*, soția lui Gregorie de Nazianz și pe multe altele.

Nu mai puțin vrednice de aducere aminte sânt și chipurile mărețe ale atâtor femei, cari au strălucit în istoria poporului nostru românesc prin virtuțile lor, prin devotamentul lor ca mame și ca soții, cum a fost: *Elena lui Petru Rareș*, *Elena lui Mateiu Vodă*, *Roxandra*, *fiica lui Vasile Vodă*, *Dómna Kiajna*, *Dómna Despina*, *Elisabeta Movilă*, *Teofana*, *mama lui Mihaiu Vitézu*, și cu deosebire *Elena*, mama lui Ștefan cel Mare, dela care fiul său a moștenit sentimente eroice, demne de Elini și Romani, și cari îl făcurá să câștige glorioasa biruință dela Resboteni și dela Valea-Albă.**)

Am mai poté aduce ca exemple din timpul mai nou chipurile vrednice de tótá lauda ale mamelor Goleștilor, Cămpinenilor și Bălăcenilor și ale atâtor mame vestite pentru sentimentele, ce dinsele sciură a le însufla fiilor lor și cari prin viața lor influențară în chip hotărâtor asupra caracterelor fiilor lor.

Doué exemple însă nu le putem trece cu vederea:

În familia *Petrino* prima educațiune și instrucțiune a fiilor și ficelor a trebuit să se facă, în urma voinței determinate a mamei lor (*Eufrosina*), imediat sub ochii dumnea-ei, așa, că din câteva obiecte da însași mama lecțiuni.

Érá dómna *Elisa G. Sturza* în lipsă de prunc proprii, împărția cu profusiune ajutore la alte familii, ai căror prunci aveau lipsă de bună educațiune.

*) Smiles.

**) Tocilescu.

Și de vom trece la alte nenumeri, vom afla asemenea câți și mai câți bărbați însemnați în istoria civilizației omenirei, cari mărturisesc ei înșii, că numai mamei lor au avut să mulțumescă strălucirile lor izbândi pe câmpul științelor, artelor, precum și în viața publică de stat.

John Randolf, bărbat de stat american, dice; „Aș fi devenit un ateu, dacă nu m'ar fi reținut ceva, adecă aducerea aminte de timpul, când mama imi lua mâinile mele intr'ale sale și mă făcea să dic rugăciunea: „Tatăl nostru, care ești în ceruri.“ „Viitorul unui copil, dicea *Napoleon cel Mare*, este tot-deauna fapta mamei sale.“ Și adeseori acest bărbat mare spunea, că din-sul era dator mamei sale înălțarea sa atât de sus.

Barnave, decapitat în anul 1793, unul dintre cei mai mari oratori ai Franței pe timpul revoluției, rivalul lui *Mirabeau*, scrise soru-sii, înainte de a merge la eșafod: „Maică-mea trebuie să-ți crească copiii tăi; ea le va împărtași acel suflet curajos, curat și liber, care formeză pe bărbați, și care a fost pentru fratele meu și pentru mine mai mult decât totă cealaltă creștere a noastră.“

Despre vestitul filosof din Königsberg, *Immanuel Kant*, este știut, cât de mult ținea la mamă-sa, care 'l învățase cea mai mare știință: aceea de a fi virtuos. „Nici odată, dicea el adeseori, nu voi uita pe mama în bătrânețele mele; ea a făcut să se desvolteze tot, ce e bun în sufletul meu.“

Cuvier, vestitul naturalist, bărbat de stat și mare literatură francez, mărturisese, că din-sul a primit dela mamă-sa cele dintâi lecții, ce 'l desvoltară geniul.

Printr'un instinct cu totul de mămă, ea îi îndreptă gustul către știința naturii. „Desemnam, dicea dânsul, înaintea mamei, și citeam cu glas mare cărți de istorie și de literatură. Astfel ea desvoltă în mine acea patimă de citire și curiozitatea despre orice lucru, cari fură sufletul vieții mele.“ Marele bărbat dicea, că dela mamă-sa i se trage totă iubirea studiilor și totă mărirea descoperirilor, ce a făcut*).

Despre mamă sa vorbește *De Maistre* în scrierile sale cu o deosebită iubire și venerațiune. Nobilul ei caracter îl făcea să aibă o deosebită stimă către toate cele lalte fe-

*) Aimé-Martin.

mei. Pe mamă sa o numia el „un ânger din cer, căruia Dumnezeu l-a dat trup pentru câțva timp.“ Dînsel, și ea el, are a'î mulțami formarea caracterului său și întréga sa aplecare spre bine. Era ajuns în vîrstă, ca ambasador la curtea din Petersburg, când scrisese odată unul amic al său, că cea mai hotărîtore influență asupra caracterului său o a avut nobilul exemplu și înțelepta învățatură, ce le-a primit dela mamă-sa.

Asupra lui *George Washington*, liberatorul Americii, mamă-sa a avut asemenea cea mai mare influență. Numai conducerea ei înțelepte, stăruinței și privegherei ei asupra tuturor pașilor lui în viață mulțamia el urcarea sa atât de sus.

Despre mama fraților *Napier* este sciut, cum le însufla ea fiilor sîi ideii mărețe, admirațiunea faptelor mari și un spirit nobil cavaleresc, care îi făcù să nu-și uite pînă la sfîrșitul vieții de datoria și de onórea lor.

Poetul german *Schiller* a moștenit în întréga sa natură caracterul celor mai curate sentimente ale mamei sale.

Éră poetul *Goethe* arătă atîta stimă cătră mamă-sa, ca eflux al recunoscîței sale pentru frumoșele însușiri moștenite dela dînsa, încât după înmormîntarea ei sê duse de mulțami tuturor acelora, cari fuseseră în relații de amicie și cunoscînță cu iubita sa mamă.

Vestitul istoriograf frances *Michelet**) se exprimă într'una din cele mai vestite cărți ale sale astfel despre mamă-sa: „Când scriseră acestea, sta înaintea sufletului meu portretul mamei mele. O-am pierdut înainte cu trei-deci de ani, când eram încă copil, dară dînsa trăesce și astăzi și va trăi cât voi fi în viață în aducerea mea aminte....

Cât de recunoscător am să fiu cătră mama! În totă natura sufletului meu simt, că eu am fost adevărutul ei fiu. În fiecare clipită, în toate ideile și cuvintele mele, în toate trăsăturile sufletului meu întălnesc portretul mamei mele...“

Așa ne spune istoria civilizației despre influențele, ce le-aū avut totdeuna mamele asupra caracterelor fiilor lor.

Și de am întreba astăzi pe atâți bărbați, cari trăesc încă, și cari strălucesc prin virtuțile lor cetățenesci, ca binefăcători ai națiunilor și ai omenirei pe toate tărîmurile

*) Smiles.

vieții sufletești, — de l-am întreba pe aceștia toți, cui au ei să mulțămescă cu deosebire nobilul lor suflet; cine le-a înșuflat, de când erau mici, acele sentimente, cari i-au făcut așa de rezoluți în lucrările lor private și publice, ne-ar răspunde de sigur, că mai întâiu de toate a fost *mama lor*.

Și să nu se creadă, că această influență asupra caracterelor omenilor o au numai mamele de familie mai însemnate.

Mama mitropolitului *Stamati* n'a fost de nem mare. Ea a fost soția unui om de starea cea mai de jos, adecă de porcar*). Dară pentru aceea dînsa știu să-și crească pe copilul său astfel, încât el arată nisce sentimente nobile, cum nu se găsesc adeseori la descendenții familiilor celor mai strălucite. De starea de jos a părinților săi acest prea vrednic mitropolit nu se rușina de fel, ci adese-ori mulțumia lui Dumnezeu în fața de față a boerilor țerei, că s'a născut din poporul de jos, ca să fie cu atât mai umilit și mai mare făcător de bine al poporului. Și dînsul mărturisia adeseori, că dacă a fost urcat la o poziție atât de înaltă ca mitropolit al Moldovei, acesta o datorie numai mamei sale, care a știut sădi în sufletul lui, de când era mic, temerea de Dumnezeu.

Așa este; casa cea mai săracă, în care însă se află ca conducătoare o femeie virtuoasă, se preface într'un loc sfânt plin de bucurie și de fericire pentru toți cei ce petrec într'ênsa. Ea e un loc de scăpare în vijeliile vieții, un loc de odihnă după munca zilei, o mângăere în nenorocire, un loc de fală și de cele mai plăcute bucurii pentru toate timpurile.

Și astfel nu mai încape nici o îndoială, că casa părintească este locul, unde se formază sufletul.

Ea este școala cea dintâiu și cea mai însemnată a caracterului și a tuturor virtuților omenești.

În casa părintească se pregătesc copiii pentru școală, pentru societate, pentru viață.

Toate instituțiunile de cultură, avînd rădăcinile lor cuprinse în casa părintească, prosperă și înfloresc numai astfel, dacă între pereții casei părintești adie spiritul sfânt al bunelor năravuri, al înțeleptelor povețe și exemple părintești.

*) Pumnul.

Dară sufletul din casa părintescă, îngerul apărător și înveselitor al tuturor celor ce se află într'ênsa, e *mama*.

Mamele sînt, carti pun temeliele națiunilor și ale omeneirii, bine sau rău, după cum este creșterea, ce dinsele se pricep a o da fiilor și ficelor lor.

Fericit poporul, care se compune din familie, în mijlocul cărora se cultivă și se practică virtutea.

Fii lui vor fi sănătoși la trup, străbătuți de înțelepte gândiri, însuflețiți pentru ideale și împodobiți cu cele mai frumoase virtuți, și cu deosebire pîntruși de *iubirea de adevăr* și însuflețiți de *sîmțul de datorie*, două virtuți, fără de care o națiune nu poate cântări mult în cumpîna lumii.

Vai însă de acel popor, ale cărui familie sînt atinse de suflarea otrăvitoasă a stricăciunii năravurilor.

Vai de acea națiune, ai cărei fii, perîndu-și însuflețirea pentru ideale, nu mai cunosc alt Dumnezeu decît *plăcerea și banul*.

Sôrtea ei are să fie mai curînd sau mai târziu *peirea*.

Tôte instituțiunile ei vor fi zadarnice; ele nu o vor pute opri în cădere.

Ioan Popoa.

Cum are să facă învățătorul pe elevul din anul I. de școlă cunoscuți cu noțiunea „proposițiune“; desfacerea proposițiunii în vorbe, silabe și sunete.

(Prelegere practică ținută la 9 Martie 1887, în adunarea generală a despărțimentului I. al Reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din districtul X.)

Tema noastră se ține de cadrul deprinderilor pregătitoare la cetire, cari au a se tracta paralel și în cea mai strînsă legătură atît cu deprinderile pregătitoare la scriere, cît și cu deprinderile verbal-intuitive. Cu aceste din urmă are de a începe învățătorul mai întăiu și încă chiar din ziua primă școlară, căci pe micul școlar avem să-l învățăm dela început încă a privi, apoi a cugeta și după aceea a vorbi. Noi prin aceste deprinderi îi desvoltăm școlarului facultățile sau puterile lui spirituale, precum: *judecata*, *memoria* și *fantasia*; pe lângă acestea îi escităm aplicarea, îi agerim cugetarea și îi desvoltăm vorbirea. După organizațiunea acestor deprinderi formale, cu cari au de a se ocupa neîntrerupt elevul școlii elementare, urmază mai curînd, orî mai târziu scrierea și cetirea.

Începutul deprinderilor verbal-intuitive îl vom face, conver-

sănd cu școlarii: despre numele de botez și de familie al lor; despre sala de învățământ și despre obiectele dintr'ênsa; despre părțile salei de învățământ; orientarea spre dreapta, spre stânga, sus, jos, înainte, îndărăpt, la mijloc, de-asupra, dedesubt etc. După aceea vom conversa cu ei despre mobilierul școlii; vom descrie obiectele din școlă după formă, colóre, părți, pozițiune și întrebuintare; și în fine vom face și compararea între aceste obiecte. Preste tot vom fi cu cea mai mare atențiune, ca să dedăm pe școlarii încă dela început a răspunde tot-d'auna în propozițiuni întregi, făcând și câte o mică pauză după fiecare cuvânt al propozițiunii.

Dacă învățătorul, prin deprinderile verbal-intuitive, ce le-a tractat cu elevii înainte de a ajunge cu ei noțiunea de propozițiune, i-a dat pe școlarii a vorbi rar și resfirat cuvânt de cuvânt, atunci școlarii lui nu-î vor mai răspunde într'un singur răspuns lung, ci tot în cuvinte singuraticе. Când s'a convins pe deplin despre acêsta, atunci pôte trece cu succes la analiza și sintesa propozițiunii. Partea acêsta a cetirei este cea mai grea din toate, căci nici una nu pretinde atâta pregătire, atâta circumspecțiune și răbdare din partea învățătorului, pentru-că din rezultatul acestor deprinderi depinde tot succesul scriptologiei.

I. Noțiunea propozițiunii.

Învățătorul formeză mai întâiu el singur propozițiunii, d. e. *Ión e școlar. Ión e siliilor. Ión învață.* Acum invită pe școlarii a repeta și ei cele exprimate de mai multe-ori; apoi îi întreabă: „Ce am đis, că e Ión?” — „Cum am đis, că e Ión?” — „Ce am đis că face Ión?”

„Spune-mi N. ceva despre cal, și arată mai întâiu, ce e calul? (*Calul e animal*). Arată-mi acum, cum e calul? (*Calul e frumos.*) După aceea spune-mi, că ce face calul? (*Calul fuge.*) etc.

Apoi se adreseză învățătorul către școlarii cam în următorul mod: „Noi am învățat, că despre fiecare lucru său ființa putem đice câte ceva, și anume: că *ce este lucrul său ființa, sau cum este lucrul său ființa, sau că ce face ființa său lucrul?*”

Întrebări: „Spune-mi N., ce este masa? Ce este tabla? Ce este școlă? Ce e păretele? — Cum e tabla? Cum e păretele? Cum e creta? Cum e buretele? — Ce face învățătorul? Ce face școlarul? Ce face cănele? Ce face focul? Ce face croitorul? etc.”

„B., mai spune-mi înc'odată: ce am spus, că putem să đicem despre ființe sau despre lucruri?”

„Când am *dis* ceva despre *ființe* sau *lucruri*: că *ce* *sânt*, sau *cum* *sânt*, sau *ce* *fac*, noi *atunci* am *făcut* o *dicere*.”

„Ce am *făcut* noi *atunci*, când am *dis* ceva despre *lucruri* sau *ființe*? Când *să* *face* *dicerea*? Ce *putem* *dice* despre *ființe* sau despre *lucruri*?“

Noi în loc de vorba *dicere* mai *dicem* și *propozițiune*. — Cum mai *dicem* noi în loc de vorba *dicere*? Formeză N., o *propozițiune* despre *câne*! Este *acésta* o *propozițiune*? Și *pentru* *ce*? Spune-mi B., despre *cine* s'a *vorbit* în *acéstă* *propozițiune*? Și *ce* s'a *dis* despre *câne*? Spune D., o *altă* *propozițiune*, și *să* *arăți* despre *câne*, *că* *cum* *este*? M., *formeză* și *tu* o *propozițiune* despre *câne*, și *arată*, *că* *ce* *face* *cânele*?

Spune-mi P., *óre* M. mai *înainte* de a *forma* *propozițiunea*: *cânele* *latră*, nu *să* *va* *fi* *cugetat* *el*? Sciam noi mai *înainte* de a *ne* *spune* *acéstă* *propozițiune*, *că* *ce* *a* *cugetat* *el* despre *câne*? Dar *după* *ce* *ne-a* *spus*? Când *scim* noi *dară* *cugetarea* *cui-va*? Și *ce* *am* *făcut* *atunci*, când *am* *spus*, *ce* *am* *cugetat* despre un *lucru* sau despre o *persónă*? Țineți dar *minte*:

Propozițiunea este o cugetare spusă prin vorbe.

Ce *este* *propozițiunea*? când *să* *face* *propozițiunea*? (Aceste definițiuni *să* *să* *repeteze* *pe* *rând* *de* *toți* *școlarii*, *după* *aceea* și *în* *cor*).

2. Desfacerea propozițiunii în cuvinte.

La desfacerea propozițiunii în vorbe (cuvinte) învățătorul va *forma* *propozițiunii* *scurte*, *pe* *carē* *le* *va* *esprima* *cât* *să* *pôte* *de* *rar* și *respicat*, *astfel* *ca* *școlarii* *să* *pôtă* *vede* *schimbările* *vorbelor* *după* *pozițiunea* *gurii* *lui*. Pentru *intuirea* *vorbelor*, sau *că* *va* *face* *învățătorul* *după* *fie-care* *vorbă* *câte* *o* *mişcare* *cu* *mâna* *de* *sus* *în* *jos*, sau *că* *va* *însemna* *pentru* *fiecare* *vorbă* *câte* *o* *linióră* *orison-tală* *pe* *tabla* *școlii*.

Învățătorul va *întreba* *d. e.*: *cine* *cântă*? *Cocoșul* *cântă*. Când *am* *dis*: „*Cocoșul* *cântă*,” *eū* *atunci* *am* *esprimit* *unele* *vorbe* *sau* *cuvinte*. (Învăț. *pe* *timpul* *când* *esprimă* *vorba* „*cocoșul*” *însemneză* *pe* *tablă* *o* *linióră* *orison-tală*, *tot* *asemenea* *și* *la* *vorba* „*cântă*.”) „*Cocoșul*” *este* *o* *vorbă* și „*cântă*” *încă* *este* *o* *vorbă*. O *vorbă* și *cu* *o* *vorbă* *câte* *vorbe* *sunt*? *Care* *vorbă* *am* *dis-o* *mai* *întâiu*? *Care* *după* *aceea*? *Ce* *am* *însemnat* *pe* *tablă* *pentru* *vorba* „*cocoșul*” *dar* *pentru* *vorba* „*cântă*”?... *Câte* *linióre* *am* *însemnat* *pe* *tablă*? *Pentru* *ce* *două*? — *Câte* *vorbe* *sau* *câte* *cuvinte* *sunt* *în* *proposițiunea*: „*Cocoșul* *cântă*”? *Care* *e* *cuvântul* *dintâiu*? *Care* *al* *doilea*? *Ce* *cuvânt* *am* *dis* *la* *linióra* *acésta*? *Dar* *la* *linióra* *acésta* *ce* *cu*

vânt am dis? — Eū arēt liniórele și voi să-mi numiți cuvintele pentru aceste linióre. — (Acest esemplu se repetéază de mai multe-orī și se arată, schimbând mâna când pe linióra primă, când pe a doua). —

3. Desfacerea cuvintelor în silabe.

După-ce învățătorul i-a deprins pe școlari a desface propozițiunile în cuvinte, le arată acum, că unele cuvinte sūnt scurte și se pot rostī numai prin o singură deschidere a gurī. D. e. ac, os, nuc, foc, rac, urs, son, mers, pod, cald etc.

Dacă un cuvânt este mai lung, atunci învățătorul în rostirea lui face o mică pauză după fiecare silabă, atrăgând atențiunea școlarilor, ca să spună unde a stat. Ascultați la mine! *a-cul*. Unde am stat? *ar-ma*. Unde acum? *o-ul*. dar acum? — Aici am desfăcut un cuvânt în două părți (pentru intuițiune:). Fiecare parte din acest cuvânt se numesce *silabă*. — Cum se numesce o parte din cuvânt? — Cuvântul *o-ul* are două silabe; cea dintâi este *o-*, cea de-a doua este *ul*. Din câte silabe este alcătuit cuvântul *o-ul*? Care este cea dintâi? Care a doua?

Desfaceți în silabe cuvintele: apă, osul, edul, mărul, tabla, urechia, păretele, și spuneți câte silabe au aceste cuvinte?

4. Desfacerea silabelor în sunări.

Învățătorul forméază o propozițiune, d. e. „*calul mănâncă orz*” și întreabă: ce am dis eū, N? Despre cine am vorbit? Și, ce am dis despre cal? Este acésta o propozițiune? Câte cuvinte are propozițiunea acésta? Numérah cuvintele!

Eū vă voi însemna cu linióre cuvintele din acéastă propozițiune; intă așa: — — — — —.

Câte linióre se ved aci? Așa-dară pentru câte cuvinte am însemnat câte o linióra? Care e cuvântul dintâi? Care al doilea? Care al treilea? (Învățătorul, pe când întreabă, arată linióra). Care cuvânt l'a dis la linióra acésta? Dar la acésta? Dar la acésta?

(Esemplul acesta se repetéază de mai mulți școlari singurateci, apoi de toți în cor).

Acum învățătorul arată liniórele pe sărite, așa, ca propozițiunea prin mutarea cuvintelor, să devină schimbată în diferite moduri. d. e.

calul — orz — mănâncă,
mănâncă — calul — orz,
orz — mănâncă — calul,
mănâncă — orz — calul,
calul — mănâncă — orz.

Maî citeşte M., propoziţiunea acésta, şi arată la fiecare cuvânt şi linióra!

Învătătorul exprimă acum singur cuvântul din urmă „orz“ însă tare, rar şi curat, aşa ca fiecare ton să se audă destul de precisat. — Cuvântul „orz“ constă din mai multe sunuri diferite. Ascultaţi! o-r-z.

Învătătorul pe când exprimă rar şi respicat acest cuvânt, însemnéază pe tabla şcolii câte o linióra orisontală pentru fiecare son şi anume aşa, ca fiecare linióra să vină tot mai jos d. e.

Esprimă şi tu N., acest cuvânt, tot aşa de rar, după cum l'am exprimat eu!

Maî dî'l şi tu odată B, şi fiecare son să'l dîci atît de prelungit, cât timp voi ţine eu degetul pe linióra!

(Se repetéază cetirea acestui cuvânt pe linióre de mai mulţi şcolari singuratici şi după aceea de toţi în cor).

Care ton se aude la linióra acésta, când dîc „o-r-z“? Dar la acésta? Şi-apoi la acésta?

Eû arêt linióra iară tu să exprimi tonul pentru ea! Să arată: 1, 2, 3! 3, 2, 1! 3, 1, 2! 2, 3, 1! 1, 3, 2!

Arată N, înc'odată liniórele pe rënd, şi spune şi sonurile pentru ele!

Maî arată şi tu S, odată liniórele, ér' sonurile liniórei să le arête băétul acesta? — Maî cetesce înc'odată cuvântul întreg!

Spune acum numai sonul dintăiû!

Învătătorul îşi ridică mâna în sus şi se adreséază apoi cătră şcolari, dîcându-le: băeţi, până când veţi vedé mâna mea ridicată în sus, voi să dîceţi neîntrerupt tot „o“ şi, îndată ce veţi vedé c'am lăsat-o în jos, să dîceţi numai de cât „r.“ Dîceţi încet sonul „o“ şi după aceea sonul „r“ tare! Înc'odată! şi-încă odată. Acum pe „r“ încet, apoi pe „o“ tare. Înc'odată! Şi înc'odată!

Tot în modul arêtat se va tracta şi cu sonul „z“.

Reasumare

Ce numim noi propoziţiune? Când se nasce propoziţiunea? În ce părţi se desface propoziţiunea? Cum numim părţile cuvântului? Dar silabele în ce părţi se pot desface?

Ce cuvânt am arêtat prin liniórele de pe tablă? Din câte sunuri e compus acest cuvânt? Care e sonul dintăiû? Care e sonul al doilea? Care e sonul al treilea?

Unele sunuri au un sunet mai deschis decât altele; acestea se numesc „vocale“. Cum se numesc? Care sunuri se numesc vocale?

Alte sunuri sună mai închis; acestea se numesc „consonante.” Cum se numesc? Care sunuri se numesc consonante?

În cuvântul „orz” sînt trei sunuri. Ascultați la mine, și vedeți care son va suna mai deschis? o-r-z. (Învățătorul exprimă acest cuvânt tare, rar și atît de respirat ca școlarii după pozițiunea gurii lui să pôtă face deosebirea sunurilor).

Care dintre aceste trei sunuri are un sunet mai deschis?

Liniora pentru sonul deschis o facem mai grósă, pentru deosebirea de celelalte sunuri mai închise. — Ce fel de linióră avem să facem pentru sonul deschis? Pentru care son facem linióra mai grósă? Așa dară:

3. Eemple pentru desfacerea silabelor în sunuri.

Aceste eemple se vor alege din cuvinte scurte de câte o silabă și anume mai întaiu d'acelea, care se încep cu vocale, după aceea d'acelea, cari se încep cu câte o consonantă cu sunet mai aspru d. e.

ar, os, urs, in, ed, las, sor, ras, șes, țap, ham, zid, cer, gem, jos, fus, vis etc. Învățătorul întrebă apoi pe școlarii: Spuneți, ce sunet se aude la începutul cuvântului, când deschid gura și dic „o-s”. Acum se aleg cuvinte, în care consonantele mai moi se vină la urma cuvântului d. e.: cot, sub, pod, lup, leg, rac, etc. și întrebă: ce son se aude la urma cuvântului, dacă exprim „cot”?

Școlarii se deprind și mai bine a destinge sunurile, dacă le pronunță lung și fără paușă între ele, după ridicarea și lăsarea în jos a mîinii învățătorului d. e. Diceți neîntrerupt tot a până vedeți mîna mea în sus, și îndată ce o las în jos diceți numai decăt r.

Ce sunet auziți la început și îndată după aceea, când dic a-r, e-s, o-s, ș-i, t-u, m-ă, l-e, l-a. Câte sunuri se aud în cuvântul a-r? Care e sonul dintaiu? Care al doilea? etc.

Câte sunuri auziți în cuvântul u-r-s? u-r-c? o-r-b? etc. (repetându-se fie-care son separat).

Până aci au fost școlarii deprinși a desface silabele în sunuri, adică au făcut analiza silabelor. De aci în colo trebuiesc deprinși a combina sunurile spre a face sinteza silabelor; și iată cum:

Diceți încet a apoi legați de el îndată n, m, s, c.

n	a	e	n	n	n	n	n	l, e, r, d.
n	n	i	n	n	n	n	n	z, j, b, ț.
n	n	o	n	n	n	n	n	f, h, m, b.
n	n	u	n	n	n	n	n	ș, g, f, p. etc.

Acum invers, mai întâiu consonantele apoi vocalele!

Preste tot la desvoltarea consonantelor învățatorul să fie cu mare precauțiune, ca școlarii să nu exprime consonantele combinate cu sonul *i* d. e. *ni*, *ri*, *mi* etc, ci tot-déuna numai sonul curat. Asemenea, când légă sonorile, să nu-*i* învețe, d. e. *ni* și cu *a* na, pentru-că această procedură nu se face după firea metodului scrip-toleg analitico-sintetic, ci după metoda vechiu al literisării.

În fine mai am încă o observare. E de recomandat, ca la toate aceste deprinderi învățatorul să pășească cu pași lini și siguri, căci cu cât va merge la început mai încet și mai cu tact, cu atât mai târziu va avé ușurință tot mai mare.

Când școlarul și-a câștigat dexteritatea în analisarea unui cuvânt în sonuri și unirea sonurilor în cuvinte, greutatea e învinsă.

Domeștu Dogariu

Învătătorilor români.

*Voï, ce 'n mâna voastră țineți tainitul viitor,
Voï, ce plăsmuiți ursita, binele unui popor,
Aruncați cu hărnicie în ogorul românesc
Tot seminte sănătose, tot seminte, ce rodesc.*

*Infrunțați cu bărbăție numărósele necazuri,
Nu lăsați să vă supună ale grijilor talazuri;
Când sudori ferbinți vor curge pe aprinsa voastră față,
Nu lăsați brațul să cadă, vă luați din noă viață.*

*Negurile nesciinței fără milă alungați,
Prigoniți tot ce-î minciună, adevêru 'ncoronați.
Inima vă fie caldă, frunțile în veci senine:
Imitați pe-acel, ce pruncu a chemat cu drag la sine!*

*Vesel este grădinarul, când în urma muncii sale
Vede pomii plini de roduri, vede florii în a sa cale.
De-o 'nsutită bucurie străbătuți veți fi odată,
Când prin voi vede-veți mândri gîntea noastră înălțată!*

Andrieu Băresanu

Bibliografie.

Simple causeries d'une mère (simple convorbiri ale unei mame) este titlul unei scrieri a dómnei *Kiajna* (psendonim) apărute în Paris 1887, asupra căreia „*Românul*“ (recensentul *Gion*), în curierul său literar își dă următórea părere:

„Cartea, închinată elevilor liceului Sf. George, cuprinde sub

formă de convorbiri cele mai frumoase și mai folositoare consilii, ce o mamă poate da copiilor. Ați pregătiți pentru luptă, ați arma din vârsta cea mai fragedă cu acele însușiri, cari, mai curând s'au mai târziu, îi vor servi drept scut încontra varielor poticneli, ce și se impun și în contra căroră luptă, într'un cuvânt a modela suflete și caractere, — căci ce e copilul în mâna mamei ș'apoi în mâna profesorului, dacă nu argilul cărui sculptorul îi dă forma, ce el voese? — Acesta a fost dorința, spre acest scop tind paginile toate din volumul Kiajnei.

Nimeni nu se pricepe a formula ș'apoi a da consilii mai bine ca o mamă; nimeni nu reușese a prezenta observațiunea sub o formă mai adimenitoare, nimeni nu scie a'și alege exemplul merit a interesa mai viu mintea și imaginațiunea mamei în sglobiă mișcare a copilului, decât érași o mamă, mamei o mamă.

Și Kiajna trebuie să fie mamă; trebuie să'și adore copiii, pentru a fi găsit atâtea bune, folositoare și dulci consilii de adresat copilului, care va deveni un bărbat și cetățen.

Respectul credinței, respectul părinților și celor mai mari, respectul de sine însuși cu toate bunătățile, ce atrag după ele, sunt espuse de autóre cu acea facilitate, pe care femeia, soția și mamă, ajunge prin meditațiune și iubire a o posede deplin, când e vorba de un consiliu de dat, de o învățătură de lămurit. Ș'apoi, încă unul din farmecile acestei cărți, de felul căreia greu vom mai semnală o alta, chiar și exemplele, ce *Kiajna* le dă copiilor pentru a se vedé și mai bine consiliile și învățăturile mamei, toate sunt elocinte; toate plac și vor plăcé nu numai copiilor, ci și ómenilor mari, cari vor ceti paginile acestui volum. Observațiunile, ce *Kiajna* adauge pentru a încadra exemplele aduse, sunt totdeauna juste, adeseori malițioase și spirituale. Impresiunea, ce ele vor lăsa în inteligența și imaginațiunea copilului, va fi din cele statornice și roditoare. Minciuna, banii, (ceștiunea banilor muceiți, cum se dice pe românește în text) vanitatea își au capitolele lor ilustrate cu deosebite exemple. luate fie din viața noastră socială, fie din viața altor națiuni — toate însă concurând a vedé și mai mult cele ce autóreă pune ca principie și adevăruri.*

O eminentă scriere, dicem și noi cu d-l *Gion*, cunoscutul recensent al „*Románului*,” e opera dómnei *Kiajna*, intitulată: *simples causeries d'une mère*, și care poate avé o iniuriere deosebită asupra crescercii, ce se dă filor și ficeilor în familie. Ea este, cum dice domnul recensent numit, totdeodată o laudă a femeii române, care a priceput în timpul nostru rolul mureș, menirea binecuvântată a mamei și a soției.

Pecat numai, că opera această, de o importanța atât de mare a apărut în limba francesă și nu mai întâiu în limba mamei dómnei autóre, ca să fi putut avé un profit dela dînsa și literatura s'eracă a némului s'au, érá pe de altă parte, pentru ca cetitorii și cetitórele zelóse române, dintre cari mulți și multe nu cunosc limba francesă, să fi avut ocașie a scóte esența dătătoare de viață a înțelepciunei dómnei autóre române direct din fântână româ-

nescă,  ră nu să fie sili  a alerga la f nt nile literaturii streine, car   i fără concursul dómnei *Kujna* sînt destul de bogate. P

Raport asupra școlilor secundare din Germania, prezentat d-lui ministru al instruc iunii publice  i cultelor în 26 Septembrie 1886, de *Ión Bogdan*, licențiat în litere  i filosofie. București, tipografia Carol G bl, 1886. Un vol.  n 8  cu 256 pag., dedicat d-lui ministru Dimitrie A. Sturdza. — D-l autor al acestui raport este unul din acei profesori, pe car  actualul ministru al instruc iunii publice din România i-a trimis în anul trecut, ca să studieze la fața locului organizarea școlilor primare  i medii din statele mai înaintate în  nv țăm nt ale continentului nostru. D-l Bogdan a petrecut mai multe luni în Germania, a observat cu băgare de s mă organizarea școlilor medii cu deosebire în Prusia, Sacsonia  i statele turingiene,  i rezultatul acestor observări l-a prezentat trimit torului său, precum  i publicului cetitor rom n în raportul, despre care e vorba. Acest raport, lucrat cu tótă conștiențiozitatea, cuprinde mai  nt iu unele date generale asupra întocmirii gimnasiilor  i școlilor reale germane, împreună cu un scurt istoric al acestor școle, apoi se ocupă cu deosebite studii din programul școlilor medii,  i în fine d  informațiunile de lipsă despre personalul didactic, preparația pedagogică a profesorilor, primirea elevilor în gimnasiu, osamene, vacanțe, etc. Credem, că vom ave prilej a reproduce în foieștr  noastre câte-va pagini, care ni se vor p re mai potrivite, din acest  nteressant raport, pe care-l recomandăm atențiunii tuturor acelor, car  se  nteresc  de întocmirea școlilor secundare dintr'o țară aș  de înaintată în  nv țăm nt, ca Germania.

B.

Din „Biblioteca copiilor“ edată de librăria N. I. Ciurcu au mai apărut broșurile: 17, 18, 19  i 20. Broșura 17 cuprinde: Omul frumos, poezie de Andrei  Murșanu,  i O familie fericită (din ist. lui Andersen), trad. de I. Popovici,  nv țator. Broșura 18: Arm nul neguțator  i fiul său Gherghel (poveste cul s  din sinul poporului) de V. Rebr nu,  nv., Bunica evlavios  (din ist. lui Andersen), trad. d. I. Popescu,  nv.,  i 8. G citorii. Broșura 19: Norocul  i mintea, poveste de Ión Pop Reteganul. Broșura 20: Bernușca, istorie populară de S. Fl. Marian. — S'a vorbit în ac st  foie în deosebite r nduri despre  ntreprinderea d-lui N. I. Ciurcu  i s'au accentuat meritele, ce  i le c stig  d nsul prin publicarea „Bibliotecii“ sale pentru luminarea tinerimii noastre în genere,  i în deosebi pentru deșteptarea gustului de cetit. Un lucru însă avem de observat. Cu nimenea nu trebuie să umble omul cu at ta băgare de s mă, ca cu copilul. Ori-ce seriere, ce voiesci s  i-o dai în m n , trebuie să fie, aș  dic nd, „des v rșit “, at t în ceea-ce privește cuprinsul, c t  i în ceea-ce privește forma, stilul. Am observat însă în „Biblioteca copiilor“ câte-va povestiri, care nu ni se par tocmai la înălțimea lor at t într'o privință, c t  i în cealaltă. Aș  d. e. nu ni se pare tocmai r ușit  povestirea d-lui V. Rebr nu „Arm nul neguțator  i fiul său Gherghel“ publicată în broșura 18. Lasă, că afl m propozițiunii ca: „ n timpul acela,

servitorul său scote năframuța și o puse lângă el . . . Intrebă pe servitor: unde e stăpânul său? . . . Merse în biserică, spre a se întâlni la olaltă . . . Esiră din biserică și amândoi se duse la Împăratul acasă . . . În timpul acesta, carăle se încărcară cu cele de lipsă și Gherghel aū plecat acasă . . . Provedința Dumnezească s'a îngrijit de el și în apă, aruncându-l pe o stâncă! . . . Ea cunoscă pe generalu și nu-î da voie a-o lua. Totuși după un an se îndreptară și hotărîse o di pentru cununie . . . Când se apropie timpul de cununie, porumbul merse pentru ultima dată la Gherghel și l luă pe spate, ocolindu-l la uscat . . . Mireasa dorind a vedea pe noul lucrător, îndată la prima privire îl și cunoscă . . . Cel ce l-a scos pe Gherghel din apă, a fost sufletul omului, ce l'a înmormântat pe speșele sale,⁴ etc., dar totodată cuprinsul este așa de întunecat, așa de nenatural, încât ți se pare, că ai de lucru cu o năsdrăvănie spiritistă și nicidecum cu o povestire destinată pentru nisce copii cu mințile sănătoșe, cari la timpul lor aū să devină bărbați și femei de asemenea pe deplin sănătoși atât trupesce cât și sufletesce. —

B.

Din „Biblioteca pentru tinerimea română“, edată de Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina, ni s'aū mai trimis broșurile III și IV. Broșura III cuprinde povestirile: Băet-sărac de I. Slavic, Feciorul Dediului de S. Fl. Marian, Bălaurul cu 12 capete de I. C. Fundescu și balada populară „Bălaurul“ din colecțiunea lui V. Alecsandri. Broșura IV conține: Visul lui Petru, poveste de Iunior, Portocalul și bālaurul, poveste de I. Moriu, Legenda pajurelor, din ornitologia populară română de S. Fl. Marian, și fabula Șorecul și Ghinda de V. Bumbac. — Aceste broșuri sūnt destinate pentru copii și copile mai desvoltați decât aceia, pentru cari este alcătuită biblioteca librăriei N. I. Ciurcu.

Diverse.

Academia română. Sesiunea generală a „Academiei române“ din anul curent s'a început din 4 (16) Martie, sub presiul d-lui Ión Ghica. Despre decursul acestei sesiuni vom aduce câte-va amănunte în numărul viitor. Deocamdată împărtășim, că premiul de 1500 lei al „Asociațiunei craiovene pentru dezvoltarea învățămîntului public“ s'a dat d-lui Dr. C. Codrescu, pentru scrierile sale: Compendiu de igienă, și Manual de medicină populară (Bêrlad, 1885).

† Dimitrie Gusti. În zilele acestea a răposat în Bucuresci Dimitrie Gusti, vice președinte al Senatului României, un bărbat cu multe merite pe terenul instrucțiunei. În lepturariul lui Pumnul aflăm următoarea notiță despre viața lui Gusti: „Născut în 24 Octobre 1818 în Iași, și-a făcut cursul învățaturilor în școla ie-

șană, și anume cursul de filosofie sub renumitul profesor Eutimiu Murgul. După absolvirea studiilor, la 1837, fu denumit profesor la școala elementară din Iași; după un an s'ă făc' profesor gimnasia la academia de acolo, și după aceea dela 1849 încolo mai purtă pe lângă profesură încă și posturile de bibliotecar al academiei, de pedagog primar, de subinspector, de inspector, ér' după aceea s'ă făc' șef despărțământului I al școlilor la ministerul cultelor și al învățământului din Moldova. La anul 1852 s'a retras cu totul din ramul învățătoresc și în societate cu T. Codrescul a înființat o tipografie, ca cu atât mai ușor să pôtă răspândi între Romani cărțile folositoare. Ca scriitor Gusti este cunoscut prin mai multe poezii ale sale, prin „Retorica“ sa, prin scrierea statistică „Poporațiunea Moldovei“ etc.

O visitațiune școlară. Școlile noastre medii din Brașov (gimnasiul și școala reală) au fost vizitate din 20—24 Martie v. de către d-l director superior Iosif Elischer. Visitațiunea s'ă estinse atât asupra ajustăreii școlilor, cât și asupra modului de propunere. D-l director superior corectă cu de-amăruntul deosebitele localități, bibliotecă și colecțiunile; de asemenea asistă la cel puțin câte o prelegere a fiecăruia din membrii corpului profesoral. După visitațiune d'nsul ținu o conferință cu corpul profesoral, în care conferință își espuse rezultatul observărilor sale. D-l director superior s'ă declară în genere mulțumit cu starea institutelor noastre. Observările și sfaturile, cu care încheiă d'nsul espunerea sa, au fost cu atât mai mult apreciate din partea corpului profesoral, cu cât era cunoscut, că ele vin din partea unui bărbat competent într'ale școlilor, din partea unui bărbat doritor de înaintarea cauzei școlare. — În presera plecării sale d-l director luă parte la o cină comună împreună cu membrii corpului profesoral.

Receptă pentru pregătirea unei cerneli bune. Se sfarămă 4 grame de anilină neagră, s'ă amestecă cu 60 picături de acid corhidric concentrat și cu 24 grame de spirt. Fluidul, ce ese, este albăstrui intensiv; el s'ă pune într'un vas, care s'ă cuprindă 100 grame de apă, și în care s'ă topească mai înainte 6 grame de gumi arabic. — Acastă cernelă, ce și-o p'țe pregăti ori și cine, nu strică pe nițele de fer și resistă acidelor minerale concentrate în cele mai tari leșii.

(După „Gaz. Săt.“)

Stupii de vëndare bine conservați s'ă află la învățătorul din Brașovul vechiu, Candid Mujlea, în târne de sistemul Dzierzon, cu câte 6—7 fl. unul.